

Til: Instituttstyret
Fra: Instituttleder

Sakstype: V-sak

Møtesaksnr.: V-sak 14

Møtenr.

Møtedato: 10.4.2024

Notatdato: 03.04.2024

Arkivsaksnr.:

Saksbehandler: Jon Vidar Sigurdsson

Forslag til revisjon av stillingsplan for IAKH 2023-2027

Etter forrige styremøte om «Revisjon av stillingsplan 2023-27», hvor diskusjonen i stor grad dreide seg om den niende stillingen i arkeologi, ønsket «styret seg et nytt notat til neste styremøte med grundigere tallmateriale og flere alternativer fra ledelsen til å utsette fast vitenskapelige stillinger, samt et konkret forslag fra ledelsen om mulig kutt av én egenfinansiert rekrutteringsstilling.»

Som redegjort for i notatet har Stillingsplanen for Institutt for arkeologi, konservering og historie (IAKH) for perioden 2023-27 følgende utlysninger av faste stillinger i løpet av den angitte perioden:

- Én stilling i gjenstandskonservering (2023)
- Én stilling i norsk tidlig nytids historie (1537-1814) (2023)
- Én stilling i norsk 1800-talls historie (2023)
- Én stilling i tidlig 1900-talls historie (2023)
- Én stilling i norsk tidlig nytids historie (2024)
- Én stilling i malerikonservering (2025)

I tillegg er det planlagt utlysninger av tre «skoletøer-stillinger» i løpet av våren 2025.

Stillingen i gjenstandskonservering er forventet å bli besatt fra 1. juni 2024, mens stillingen innen norsk tidlig nytids historie vil bli besatt fra 1. august 2024. Stillingene i norsk 1800-tallshistorie og tidlig 1900-tallshistorie er foreløpig sendt til vurdering av en sakkyndig komité.

Betraktninger

Siden vedtaket av stillingsplanen for 2023-27 har det oppstått endringer som krever en revisjon av planen. For det første har professor Noëlle Streeton fått tildelt et ERC Consolidator Grant for prosjektet POLYCHROME – The Survival of Damaged Medieval Polychromed Heritage in the Nordics. Dette betyr at hun vil være 75% frikjøpt fra sin stilling fra og med 1. oktober 2024, for en periode på fem år. For det andre har professor Tine Frøysaker indikert at hun vil trekke seg fra sin stilling i 2025 og ikke i 2027 som forutsatt i stillingsplanen. For det tredje ble førstelektor Knut Ivar Austvoll ansatt i den utlyste stillingen som førsteamanuensis i neolitikum til eldre jernalder, som

var en del av stillingsplanen for perioden 2018-22. Dermed er det nå bare åtte stillinger i arkeologi. Ifølge stillingsplanene for 2018-22 og 2023-27 skulle det være ni stillinger i arkeologi, fire i konservering og trettien i historie.

Den økonomiske prognosen for IAKH for perioden 2024-2028 er preget av usikkerhet, noe som kan tilskrives flere faktorer. Det er betydelig usikkerhet knyttet til effektene av det nye finansieringssystemet som vektlegger produksjon av studiepoeng og fullføring av studieprogrammer og doktorgrader. Utviklingen i tildelingen av resultatbaserte oppdragsmidler (RBO-midler), både når det gjelder eksisterende og fremtidige prosjekter, utgjør også et usikkerhetselement som vil påvirke instituttets økonomi. Det er varslet betydelige endringer i ordningen.

IAKH har en merkbar budsjettreduksjon på ca. en million kroner hvert år, noe som kan tilskrives innføring av betaling for studieplasser for studenter fra land utenfor EU, EØS og Sveits. I tillegg kommer kostnadene ved en eventuell oppstart av POLYCHROME-prosjektet i Kristine Bonnevis hus, samt en mulig samlokalisering av både konservering og arkeologi der. Flyttekostnadene må instituttet dekke.

I langtidsbudsjettet for perioden 2024-28 er det lagt inn to årlige NFR-prosjekter.¹ Disse forventningene bør muligens revurderes. I 2023 ble instituttet ikke tildelt noe slikt prosjekt. Søkerraten til NFR har sunket, i 2021 sendte IAKH 17 søknader, i 2022 sendte vi 15, men kun fire i 2023. Det er 11 forskere som planlegger å sende inn NFR-søknader i løpet av våren 2024, men hvor mange som faktisk kommer til å gjøre det er uklart. Ingen av de syv Marie Curie-søknadene i 2023 ble innvilget støtte.

IAKH sendte inn et rekordhøyt antall ERC-søknader i 2023, hele 14. Til sammenligning ble det sendt tre søknader i 2021 og ni søknader i 2022.

Ved inngangen til 2024 hadde instituttet et mindreforbruk på omtrent 18 millioner kroner. Imidlertid viser langtidsbudsjettet for perioden 2024–2028 at fra og med 2026 vil vi trolig begynne å akkumulere merforbruk. Dette var tidligere estimert lenger frem i perioden, med ca. 6 millioner kroner i merforbruk i 2028. Hensyntatt de nylige budsjettreduksjonene, vil det forventede merforbruket sannsynligvis vokse til om lag 14 millioner kroner i 2028. Videre kan merforbruket øke ytterligere, gitt lavere inntekter fra NFR-prosjekter og Marie Curie-søknader.

Etter at stillingsplanen for 2023-2027 ble vedtatt har fakultetet begynt å fokusere på en analyse av inntekter og utgifter til fagområdene på instituttene. Det innebærer at når instituttbudsjettet skal diskuteres kan vi ikke bare se til det overordnede bildet som tidligere, men vi må også vende blikket mot hvert fagområde individuelt. En slik tilnærming er nødvendig for å fastlegge spesifikke planer og tiltak som kan føre oss gjennom de kommende økonomiske usikkerhetene og utfordringene.

---

¹ Disse utgjør 17,2 millioner kroner i nettobidrag.

Økonomimodellen som anvendes for fagene ved HF er bygget opp rundt to hovedposter: inntekter og utgifter.

Inntekter:² Fagene ved HF genererer inntekter basert på ulike resultatorienterte parametere, primært fokuserer de på:

- Studiepoengsproduksjon, som reflekterer antall studiepoeng som studenter oppnår gjennom kurs tilbudt av fagene.
- Ferdige kandidater.
- Nettobidrag, som inneholder overhead og frikjøp fra undervisning eller andre oppgaver, minus en eventuell egenandel.
- RBO-midler.

Utgifter: På utgiftssiden innbefatter modellen primære kostnader som:

- Lønn til fast ansatte, inkludert faglig vitenskapelig personale så vel som administrativt personale.
- Generelle driftskostnader, som dekker alt fra daglig operasjonelle utgifter til vedlikehold og investeringer nødvendige for å opprettholde fagområdenes funksjon og kvalitet.

Med dette utgangspunktet kan modellen nedenfor benyttes for å analysere budsjettfordelingen til IAKH for budsjettåret 2024. Hovedtildelingen, slik det framgår av det vedtatte budsjettet for 2024, omfatter to hovedkategorier: utdanning, og forskning og forskerutdanning.

Kategorien utdanning er delt i to: basisdelen på 27 031 574 millioner og resultater på 21 611 508 millioner. Disse delene blir tildelt basert på gjennomsnittet av studiepoengsproduksjon over henholdsvis de fire siste årene (for basisdelen) og de tre siste årene (for resultatdelen).

I perioden 2020-2023 stod arkeologi for 15,0 % av studiepoengsproduksjonen, konservering for 6,0 % og historie for 79,0 % på basisdelen. Prosentfordelingen av studiepoeng for resultatdelen, for perioden 2021-2023, var identisk med den i basisdelen: 15,0 % for arkeologi, 6,0 % for konservering, og 79,0 % for historie.

Når det gjelder vektingen av studieplasser på bachelornivå ved HF, er vektingsfaktoren for arkeologi og historie satt til 1, mens konservering vektet med faktor 1,5. I kontrast er musikkvitenskap vektet med faktor 2,5 og språkfag med nybegynnerundervisning, slik som arabisk, japansk, kinesisk og hebraisk, med faktor 2. Examen philosophicum har den laveste vektingsfaktoren med 0,5. På masternivå vektet konservering med faktor 3, mens alle øvrige HF fag har en vektingsfaktor på 2. Disse interne vektingsforskjellene er tatt høyde for i det videre regnestykket.

---

² Denne modellen, som er under utforming, vil kun sette fokus på de aller viktigste økonomiske elementene, f.eks. vil BOA-midlene neppe bli inkludert. Målet er å lage en enkel modell som vil fange opp 80 % - 90 % av inntektene til seksjonen. Utgiftene derimot er det lettere å skaffe seg full oversikt over.

Forskning og forskerutdanning har for budsjettet 2024 seks kategorier:

Avlagte dr.grader	1,160,000
NFR-midler	496,519
BOA-midler	231,930
EU-midler	5,670,506
Publikasjonspoeng	1,583,231
Omfordeling RBO midler	0
Totalt	9,142,186

For 2024 går EU-midlene i sin helhet til historie. De resterende midlene, som beløper seg til kr 9 142 186 minus kr 5 670 506, blir fordelt mellom fagområdene basert på antall fast vitenskapelig ansatte (fva), og fordelingen blir som følger: historie 70 %, arkeologi 20 % og konservering 9 %.

I tillegg til de tidligere nevnte inntektene har IAKH også inntekter fra nettobidraget. I 2024 vil dette beløpe seg til kr 14 117 661. Dette fordeler seg slik: arkeologi kr 3 360 146, konservering kr 716 834, historie kr 10 040 681.

IAKHs hoved inntekstposter for budsjettåret 2024	
Basis	27,031,574
Resultater	21,611,508
Forskning	9,142,186
Nettobidrag	14,117,661

Inntekter til øremerkinger og rekrutteringsstillinger er holdt utenfor beregningen av inntekter. Disse inntektene utgjør til sammen kr 18 351 285, der rekrutteringsstillingene utgjør den største andelen.

Når vi analyserer driften av de ulike fagområdene ved IAKH, er det essensielt å inkludere og fordele kostnader relatert til administrasjonen og generell drift.

IAKH har 24 årsverk i administrasjonen. Under styremøtet den 6. mars ble det reist et spørsmål om utgiftene til Norgeshistorie burde dekkes utelukkende av historiefaget. Det må understrekes at Norgeshistorie også i stor grad er relevant for arkeologi, og konservering. I likhet med hvordan alle seksjonene nyter godt av det felles mindreforbruket, bør de også dele på kostnadene for hele administrasjonen.

Gjennomsnittslønnen for en administrativ stilling er kr 934 000 inkludert 38 % sosiale kostnader. Utgiftene til administrasjonen fordeles basert på antall stillinger per seksjon: konservering har tre og en halv stillinger, arkeologi har åtte, og historie har 30.

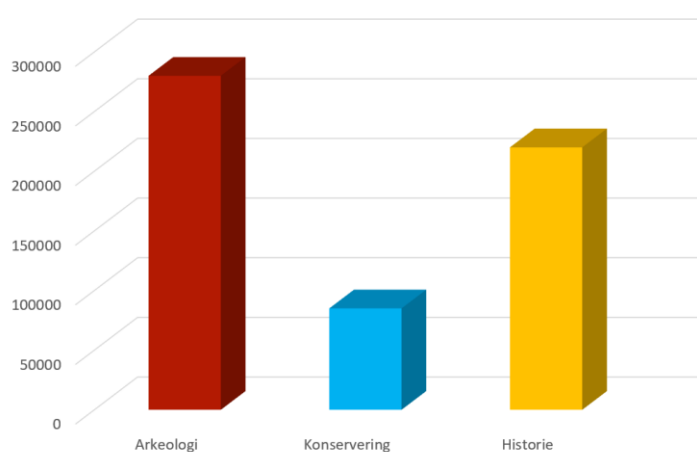
Budsjettet for den generelle driften av IAKH er i budsjettet satt til kr 7,3 millioner i 2024. Disse kostnadene fordeles også etter antall stillinger i hver seksjon: tre og en halv for konservering, åtte for arkeologi og 30 for historie.

	ARK		ARK	
Inntekter	Inntekter	Kostnader	Kostnader	
Basis	4,043,075	Lønn 8 fast vitenskapelig ansatte (fva)	9,098,340	
Resultater	3,188,185	Lønn administrasjon	4,322,360	
Nettobidrag	3,360,146	Drift 8 fva	1,407,229	
Forskning	669,240			
	11,260,646		14,827,928	3,567,282
	KON		KON	
Inntekter	Inntekter	Kostnader	Kostnader	
Basis	1,812,819	Lønn 3,5 fva	4,219,629	
Resultater	1,527,628	Lønn administrasjonen	1,891,032	
Nettobidrag	716,834	Drift 3,5 fva	615,663	
Forskning	292,792			
	4,350,073		6,726,324	2,376,251
	HIS	Kostnader	HIS	
Inntekter	Inntekter		Kostnader	
Basis	21,175,680	Lønn 30 fva	34,858,110	
Resultater	16,895,694	Lønn administrasjonen	16,208,848	
Nettobidrag	10,040,681	Drift 30 fva	5,277,108	
Forskning	8,180,154			
	56,292,210		56,344,067	51,857

Denne oversikten viser at alle seksjonene står overfor økonomiske utfordringer, men av varierende art, hvis man ikke tar hensyn til akkumulert mindreforbruk fra tidligere år. Figuren viser også at én fva koster ca. kr. 1,9 million.³

³ Legger vi sammen kostnadene for de tre fagområdene utgjør de ca. kr. 78 millioner, og dividerer med antall stillinger 41,5 koster én fva ca. kr. 1,9 million.

Arkeologi, som er et mellomstort fag i HF sammenheng, har estimerte nettobidrag på ca. kr 3,4 millioner i 2024, men vil trenge ytterligere kr 3,6 millioner for å dekke alle kostnadene. Det gjennomsnittlige nettobidraget for de siste fem årene (2020-2024) ligger på kr 2,2 millioner. Hvis vi tar dette som utgangspunkt for beregningene, vil arkeologi trenge ytterligere kr 1,4 millioner årlig for å finansiere de åtte eksisterende stillingene. En eventuell niende stilling vil øke det årlige merforbruket til om lag kr 7,0 millioner. Formulert på en annen måte så dekker basis, resultater og forskning kostnadene ved fire stillinger, mens et nettobidrag på kr 2,2 millioner vil finansiere den femte stillingen.

Figur: Nettobidrag pr. fva. 2020-2024

Konservering er et lite fag i HF-sammenheng. Nettobidraget i 2024 er 716,834, men snittet for perioden 2019-2023 er ca. kr 150 000. Når en ny gjenstandskonservator tiltrer 1. juli, vil kostnadene øke med over kr 0,8 millioner. Det betyr at basis, resultater, forskning og et nettobidrag på kr 150 000 vil dekke to stillinger. Med inntektene fra POLYCHROME-prosjektet vil konservering i store trekk være i finansiell balanse i langtidsperioden, gitt at RBO-midlene holder seg på dagens nivå.

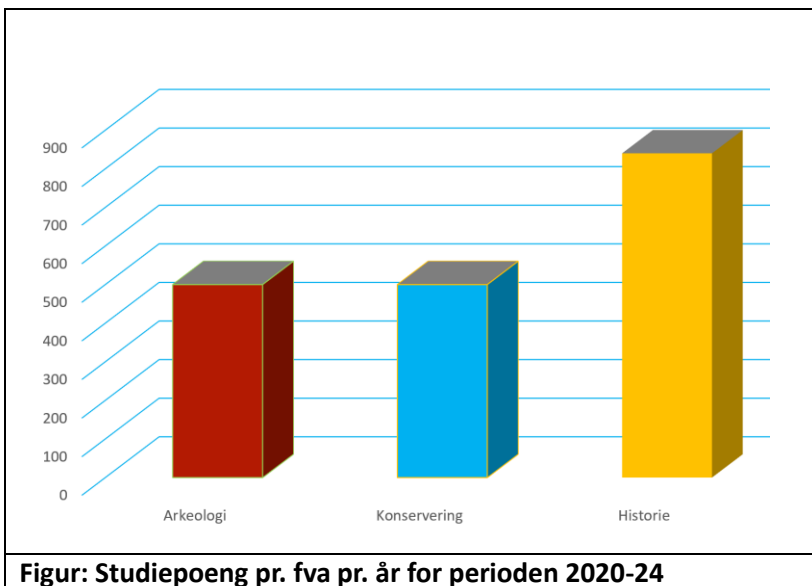
Historie, som er ett av HF's største fag, har isolert sett en tilfredsstillende økonomisk situasjon. Likevel, som ryggraden i instituttets økonomi, står faget overfor store utfordringer. Fagområdet fikk ikke tilslag på nye forskningsprosjekter i 2023 og utsiktene for 2024 er usikre. Dersom det ikke blir en forbedring er det fare for at merforbruket ved IAKH vil stige raskere en langtidsprognosen regner med.

Studiepoengsproduksjonen, som er uten tvil den viktigste inntektskilden, har holdt seg forholdsvis stabil de siste ti årene (se figur nedenfor).

Studiepoeng fordelt på fag

Figur: Studiepoengsproduksjonen 2014-2023

Figur: Studiepoeng pr. fva pr. år for perioden 2020-24

Det gjenstår fortsatt usikkerhet rundt effekten av det nye finansieringssystemet for IAKH. En mulig økning på 10-20 % i uttelling for studiepoeng vil på ingen måte dekke det store behovet for eksterne midler til å finansiere instituttets drift.

Å øke studenttallene i de følgende årene kan vise seg utfordrende, årskullene blir mindre og konkurransen om studentene blir hardere. For å håndtere denne situasjonen, er det nødvendig å øke kvaliteten på undervisningen. Vi bør også vurdere strengere opptakskriterier, samt iverksette tiltak for en mer oppfølgende undervisning. Med en slik strategi kan vi muligens øke studiepoengsproduksjonen per student, og dermed forbedre en forholdsvis dyster frafallsstatistikk.

2019-2023	IAKH	Arkeologi	Konservering	Historie	HF	UiO
Emnefracfall	16.9 %	23.9 %	19.4 %	13.1 %	30.1 %	17.6 %
Strykprosent	6.9 %	8.8 %	10.3 %	5.4 %	4.2 %	19.9 %
Karaktersnitt	3.4	3.3	3.3	3.5	3.2	3.4

FIGUR: Frafall, stryk og karakter 2019-2023

Styret har gitt sin tilslutning for følgende dimensjonering av undervisningsressurser ved IAKH, arkeologi, 4,775 timer til undervisning, konservering, 2,375 timer til undervisning, og historie, 17,825 timer til undervisning.

I figuren nedenfor kommer det frem at instituttet i de siste årene brukt noe flere timer til undervisning en dimensjoneringen tilsier, men utviklingen går i riktig retning og det har vært jobbet målrettet for denne utviklingen.

	2019			2020			2021			2022			2023		
	HIS	KON	ARK	HIS	KON	ARK	HIS	KON	ARK	HIS	KON	ARK	HIS	KON	ARK
Timer til disposisjon	17825	2375	4775	17825	2375	4775	17825	2375	4775	17825	2375	4775	17825	2375	4775
Lærertimer brukt	17765	2983	5718	19465	2951	6145	17518	3158	5475	17183	3182	5283	17746	2797	4808
Differanse mot norm	-60	608	943	1640	576	1370	-307	783	700	-642	807	508	-79	422	33

FIGUR: Timer brukt på undervisning ved IAKH 2019-2023

Gitt de økonomiske utfordringene IAKH står overfor, må vi diskutere om ikke alle fagområdene bør reevaluere dimensjoneringen av sine studieprogrammer, inkludert konservering - selv om det nye opplegget først vil ha oppstart høsten 2024.⁴

De siste årene har instituttet fulgt hovedprinsippet om å benytte frikjøpsmidler for å ansette vikarer. Dette har bidratt til at undervisningspresset på fva ikke har blitt større.⁵ Ved å redusere antallet emner IAKH tilbyr – for øyeblikket ca. 25 for arkeologi, ca. 50 for historie, ca. 15 for konservering og ca. 10 for Modern International and Transnational History (MITRA) – har vi

⁴ Den nye modellen i konservering tar utgangspunkt i 2375 timer.

⁵ Det kan føyes til at IAKH har satt inn store ressurser for å få ned arbeidspliktregnskapet de siste årene.

muligheten til å bruke lærerressurser mer effektivt. Dette vil styrke økonomien og redusere behovet for å bruke midler på vikaransettelser.

Oppsummering

Styret ba om flere alternativer fra ledelsen angående utsettelse av utlysningen av faste vitenskapelige stillinger. Imidlertid er det få alternativer til utsettelse av stillinger. Vi kan redusere administrasjonen og den generelle driften, men slike reduksjoner monner lite.

For øyeblikket er det seks rekrutteringsstillinger under vurdering - én er egenfinansiert, og fem er finansiert av fakultetet. Disse er fordelt på seks forskergrupper. Vi står derfor overfor utfordringen at én av disse gruppene vil miste sin rekrutteringsstilling, noe som kan skape uenighet innad på instituttet. Instituttledelsen har derfor etter samtaler med fakultetsledelsen fått tillatelse til å forskuttere at én av de rekrutteringsstillingene instituttet vil få tildelt til høsten. Det vil si at alle ansettelsesprosessene kan videreføres som planlagt, men antallet rekrutteringsstillinger (finansiert av fakultetet) som IAKH kan utlyse i løpet av 2025 vil bli redusert med én. Dersom den økonomiske situasjonen endrer seg positivt, er det mulig å utlyse den ekstra egenfinansierte rekrutteringsstilling i 2025.

Når det gjelder stillingene i tidlig nytids historie og arkeologi foreslås at utlysningene av begge stilles i bero til vi kan beregne konsekvensene av det nye finansieringssystemet, får en nærmere avklaring om RBO-midler for nåværende og fremtidige ERC-prosjekter, og til vi ser hvilket tilslag instituttet får av nye NFR-prosjekter i løpet av 2024.

Noëlle Streetons 75% frikjøp over de neste fem årene for å lede POLYCHROME-prosjektet betyr at vi må utlyse en fast stilling innen malerikonservering. Dette bør gjøres senest høsten 2024. Frøysaker vil sannsynligvis fratre i løpet av 2025. Når hun gjør det, vil det være behov for en vikar. Det vil si at omtrent når Streeton kommer tilbake avsluttes vikarforholdet etter Frøysaker, dermed vil det være fire faste stillinger innen konservering.

Forslag til vedtak:

En fast stilling i malerikonservering utlyses i løpet av våren. Utlysningen av stillingene i tidlig nytids historie og arkeologi utsettes til den økonomiske situasjonen er mer avklart.

Vedlegg:

- Stillingsplan for IAKH for perioden 2023-2027